

POPORUL VIZIGOT DE LA ORIGINI PÂNĂ ÎN SECOLUL AL V-LEA

Preot drd. Daniel Hlodec

THE VISIGOTHS FROM THEIR ORIGINS TO THE FIFTH CENTURY

Abstract: The Visigoths are members of a division of the large Goths who were originally from the Scandinavian Peninsula, according to Jordanes in his famous work "Getica." In 251 the name Visigoth or western Goths is mentioned for the first time in history. In the middle of this tribe will raise and unfold his later activity the great gothic bishop Ulfilas, who translated the Bible in the gothic language. In the fifth century, under the reign of Alaric I, they conducted a series of raids, besieging multiple important cities from Italy and ambushing not a few times even Rome, the later being ultimately sacked in 410, when the Visigoths wrecked and plundered the great capital of the Roman Empire for several days.

Keywords: Visigoth, Bishop, Alaric, Goth, Arianism

Goții, iviți în primele decenii ale secolului al 3-lea la Dunărea de jos, reușesc într-un timp foarte scurt să provoace mare tulburare și groază pentru Imperiul Roman în următoarea jumătate de secol, armatele imperiale suferind nenumărate înfrângeri, în Balcani și în Asia Mică, goții reușind ca pe lângă victoriile pe care le aveau, să captureze zeci sau poate chiar sute de mii de prizonieri pe care îi aduceau în părțile dunărene, printre ei aflându-se nenumarați creștini mai ales din părțile Capadociei. În jurul anului 300 d.H, ginta goților se divide în două mari grupări care mai târziu vor fonda ca două mari regate: regatul vizigoților (goții de vest), localizați în nordul Dunării către gurile de vărsare, și regatul ostrogoților (goții de est), în stepele nord-pontice. După nenumărate confruntări militare atât a vizigoților cât și a ostrogoților cu armatele imperiale soldându-se cu nenumarate tratate de pace, înfrângeri și victorii de ambele tabere, acești barbari apăruți relativ recent istoricește vorbind la granița

imperiului, în aproximativ două secole ostrogoții, reușesc cucerirea Romei iar odată cu Roma și Imperiul Roman de Apus iar vizigoții cuceresc Hispania Romană întemeind Regatul Vizigot al Spaniei ajungând să stăpânească aproape toată Peninsula Iberică. Însă până a putea vorbi despre poporul vizigot ca parte a ginții gotice și despre parcursul istoric al acestui popor, este imperios necesar încercarea unui răspuns la următoarea întrebare: Care este originea goților? Sau mai bine spus: Ce era gens¹ Gothorum?

Originea Goților

În Antichitate cuvântul ”barbar (barbaros)”, avea o semnificație foarte generică, bunăoară grecii, numeau barbari toate popoarele care nu vorbeau limba elenă, iar pentru greci limba lor era de neânțeles. Acest sens a fost adoptat și de către romani, care asemeni grecilor își reclamau o superioritate culturală și astfel binomul roman/barbar semnifica pentru romani, ceea ce era civilizație și ceea ce nu era². Înțelesul acesta era foarte vechi și era foarte înrădăcinat în memoria colectivă a grecilor și a romanilor³. Aristotel în secolul al IV-lea î.H. avea o concepție foarte clară și definită că numai zeii și sălbaticii (barbarii), puteau trăii în afara modelului și concepției reprezentată de *polis*. Teorie aristotelică reprezentând punctul central al lecțiilor cu privire la politică, pe care le preda studenților lui și care ulterior au fost editate sub titlul generic de *Politica*. Aristotel aparținea culturii grecești, dar un Tacit, probabil cel mai mare dintre istoricii romani ai perioadei imperiale, nu avea o schema mentală diferită atunci când scria marea lui capodoperă *Germania*, în care prezenta popoarele germanice.

Principalele popoare care s-au așezat în partea occidentală a imperiului și care au întemeiat regate postromane (suevii, ostrogoții, vizigoții, francii, anglii, saxonii, lombarzi) au lăsat foarte puține texte în limba lor proprie, fapt care conduce la o dependență aproape totală de documentele și istoriile scrise de către istorici de tradiție romană. Lipsa izvoarelor barbare proprii popoarelor așterne o ceață destul de deasă atunci când vorbim despre originea, obiceiurile, formele politice proprii, știind că istoricii romani prin scrierile lor aveau tendința de a transmite o imagine stereotip, cuprinzând un tip generic, cunoscând că în ochii unui roman totul putea avea o undă de verosimilitudine, de acest lucru ne dăm seama citind pe Tacit care avea o imagine generală tuturor

¹ Ginta (clanul), reprezintă unitatea cea mai importantă, membrii ei sunt legați prin strămoșii comuni. Ginta oferă pace, protecție și dreptate membrilor ei. Repararea onoarei unui membru este datoria sacră a ginte (vrajba, vendeta iar mai târziu plata unor sume de bani, wergilt), și un a individului, cf, Atlasului de Istorie Mondială, *De la începuturi până la Revoluția Franceză*, vol 1, autori Hermann Kinder și Werner Hilgemann, Editura Rao, București, 2001, p 109.

² SANTIAGO CASTELLANOS, *Los Godos Y La Cruz, Recaredo Y La Unidad de Spania*, Ed, Alianz, Madrid, 2007, p, 42-43.

³ T. S. Burns, *Rome and the Barbarians*, 100 B. C.- A. D. 400, Baltimore, 2003.

popoarelor pe care le numea germanice inclusiv când vorbea despre aspectul lor fizic spunând: ” toți erau corpolenți, aveau ochii albaștrii și părul blond,,⁴.

În aceste condiții ne putem da seama că este destul de dificil în a realiza o istorie sinoptică a poporului vizigot în special a secolelor anterioare intrării în Penninsula Iberică și a popoarelor gotice în general. Acest fapt nu se datorează doar datorită complexității temei și a dimensiunilor ei ci ea se datorează mai ales datorită neînțelegerilor și a opiniilor diferite dintre experți cu privire la această temă⁵.

În urmă cu câteva decenii părea că nu există nici o dificultate pentru a răspunde acestor întrebări, diversele popoare care se așezau pe teritoriul Imperiului Roman Occidental începând cu sec al IV-lea erau considerate doar ca niște grupuri etnice diferite, unite însă prin aceeași moștenire culturală, istorică și genetică. În ce privește formele de guvernare se credea că aceste grupuri erau conduse de către niște șefi militari aleși de către trupe în timp de război sau că erau conduși de către dinastii regale antice a căror autoritate putea fi de natură teocratică. În ultimele decenii însă au apărut mai multe ipoteze: în primul rând vorbim despre discutabila lectura a istoricului Iordanes și a cărții sale intitulată *Getica* dar în care de fapt se vorbește despre goți, confuzie care până în ziua de azi naște diverse teorii, el este urmat de către Sf Isidor de Seviila În cartea sa *Istoria Goților* dar care mai ales în ultimele secole devin din ce în ce mai contestați.

După Iordanes, goții provin din Scandinavia (Scandza), mai precis Gotland (probabil Götaland din Suedia de astăzi). Textul lui Iordanes nu este considerat izvor istoric de încredere, fiind menit să creeze un trecut glorios pentru noua clasă conducătoare. Ei s-au separat de triburile înrudite, gutar (gotlanderi) și poate „götär“ (geați, numiți „gautigoți“ și „Ostrogoți“ de Iordanes), care sunt uneori incluși în termenul „goți“ în secolul. Ei au migrat către sud-est de-a lungul Vistulei în secolul III („Gothiscandza“ lui Iordanes; vezi Cultura Wielbark), așezându-se în Sciția, pe care au numit-o Oium («Țara apelor»), din secolul al III-lea (vezi Cultura Cerniakov). După relatarea legendară Herverar Saga, capitala acestui regat era Árheimar, pe Nipru.

În secolul III, goții s-au împărțit în cel puțin 2 grupuri, tervingii,⁶ mai târziu vizigoții și greuthungii, mai târziu ostrogoții. Tervingii au fost la originea uneia din primele mari invazii “barbare” a Imperiului Roman în 263. Un an mai târziu, au suferit o înfrângere zdrobitoare la Bătălia de la Naissus (Iugoslavia) și au fost împinși peste Dunăre până în 271. Acest grup s-a așezat la nord de râu și s-au stabilit ca triburi independente pe o parte a teritoriilor fostei Dacii.

⁴ TACIT, *Germania*, Editura, M. Winterbottom, Oxford, 1975, 4.

⁵ ROGER COLLINS, *La Espana Visigoda 409-711*, traduccion castellana de Mercedes Garcia Garmilla, Edicion Critica, Barcelona, 2005, p 8.

⁶ AMMIANUS MARCELLINUS, *Istoria Romană*, traducere de Prof. David Popescu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p, 563-564.

Vizigoții sau goții Occidentali erau din neamul balților iar ostrogoții sau goții orientali erau din neamul amalilor.

Ostrogoții conduși de regele lor Ermanric (Hermanric), i-a supus pe slavii și finii vecini și formau un imperiu puternic ce cuprindea aproape toată Rusia meridională. Invasia hunilor din 450 d.Ch. îi găsește pe goți divizați religios și politic. Astfel că ostrogoții cad sub lovitura hunilor și devin supuși acestora. Vizigoții se retrag peste Dunăre, unde primesc pământ în Moesia și Tracia, pe când Dacia părăsită de ei cade în mâinile noilor năvălitori. În Peninsula Balcanică, dar și în Dacia, vizigoții au fost conduși de regele Athanaric.

În această perioadă ei s-au convertit la arianism. Începând cu 370, hunii au început să pună presiune pe regatul ostrogot, și, ca urmare, regele terving, Fritigern a cerut împăratului roman Valens, în 376, permisiunea de a se așeza pe malul sudic al Dunării. Valens le-a permis să traverseze fluviul, probabil pe la fortăreața Durostorum, dar, ca urmare a unei foamete, a izbucnit un război ce s-a terminat cu moartea împăratului în Bătălia de la Adrianopol.

Pentru că „germanicitatea” (Germanentum) majorității populațiilor barbare menționate de sursele scrise la Dunăre (goți, vandali, gepizi, sciri, heruli) se originează în narațiunile istorice ale epocii lui Iustinian (Iordanes și Procopius), se conturează în Renaștere prin „exaltarea goților” (goticism) și își găsește expresia definitivă după constituirea disciplinei *deutsche Altertumskunde* și apariția exceselor pangermaniste, vom încerca să schițăm o istorie a acestor momente din perspectiva originii gepizilor.

Și evident trebuie început cu primul povestitor al istoriei barbare, Iordanes și al său Skandinavientopos, anume fabula originii scandinave a goților, unde au și gepizii locul lor, căci, în opinia lui Iordanes, popoarele goților și gepizilor sunt înrudite astfel:

”Dacă mă întrebi cum sunt goții înrudiți cu gepizii, îți voi spune în câteva cuvinte. Trebuie să-ți aduci aminte că am spus la început că goții, ieșind cu regele lor Berich din sânul insulei Scandza, au fost duși numai pe trei corăbii pe malul de dincoace al Oceanului, adică în Gothiscandza. 95. Una dintre aceste trei corăbii înaintând, după cum se întâmplă, mai încet decât celelalte, se spune că a dat numele neamului, căci pe limba lor leneș se zice gepanta. De aici s-a ajuns ca în decursul timpului și prin corupere dintr-o poreclă să se nască numele gepizilor. Căci fără îndoială și aceștia își trag originea din neamul goților (...).”⁷

În alte două pasaje din *Getica* Iordanes reiterează varianta originii comune a goților și gepizilor:

„Și astfel vizigoții au fost făcuți de împăratul Valens mai degrabă arieni decât creștini. 133. Din partea lor, ei predicaseră evanghelia atât ostrogoților

⁷ IORDANES, *Despre originea și faptele Geților*, Ediție critică bilingvă latină-română, Traducere Prof. David Popescu, Editura Uranus, București 2014, pp 241-243.

cât și gepizilor, rudele lor, transmitându-le cultul acestei erezii și atraseră la cultul acestei secte toate popoarele de limba lor⁸. Ultimul pasaj unde apare la Iordanes ideea înrudirii dintre goți și gepizi este referitor la bălălia de la Câmpiile Catalaunice. Regele ostrogot Valamir și cel gepid Ardaric sunt cei pe care se baza Attila pentru a lupta împotriva „fratelui” lor, regele vizigot de la Tolosa, Theodorid, aliatul romanilor:

„Căci Valamir știa să păstreze secretele, era cu vorba dulce și priceput în viclenii, Ardaric, însă, după cum am spus, era devotat și cu sfaturi sigure. Acestora avea să le încredințeze lupta împotriva rudelor lor, vizigoții⁹”.

Aceste izvoare din secolul al VI-lea sunt destul de elocvente și toate converg în a afirma strânsa înrudire a celor trei „națiuni gotice” principale: goții propriu-ziși, gepizii și vandalii. Operând cu categoriile etnografiei antice aceste popoare sunt considerate înrudite în virtutea aspectului fizic, al faptului că au o origine comună (nordică) și se trag la origine din același trib, al faptului că folosesc aceleași legi și au aceeași credință (ariană) și, cel mai important pentru Iordanes, Procopius, Theofanes și Anastasius, că folosesc aceeași limbă. Trei probleme fundamentale ridică acest discurs al autorilor epocii lui Iustinian:

- cea a identității acestor barbari nordici care locuiesc dicolo de Istru în ținuturi hyperboree (altă dată fiind numiți sarmați, melanhleni și geți)

- cea a originii precise a „națiunilor gotice” (rezolvată de Iordanes prin introducerea fabulei cu insula Scandza quasi ot cina gentium aut certe velut vagina nationum)

- și cea a identității acelei unice limbi „gotice” folosite de toți.

Pornind de la aceste informații antice târzii umaniștii germani și lingviștii și istoricii Germaniei moderne au utilizat aceste surse unilateral și au anexat „națiunile gotice” (gepizii incluși) cercului populațiilor germanice orientale. Însă:

1. Nici un izvor antic nu califică aceste populații – goți, vandali, gepizi – ca germanice, în sensul antic sau modern al termenului¹⁰. Urmând procedeul literar – etnografic curent în epocă de utilizare a numelor arhaice, antichizante, autorii îi identifică constant ca sciți sau geți (prototipuri ale barbarilor nord-pontici și nord-dunăreni)¹¹.

2. Iordanes mai cunoaște o versiune a originii goților din Britannia pe care o recuză, preferând versiunea originii lor din insula Scandza (peninsula Scandinavă de azi, cunoscută în geografia antică și medievală timpurie, de la Mela și Ptolemeu până la Paulus Diaconus și Dicuil, ca o insulă). Goții au fost

⁸ IORDANES, p 261.

⁹ IORDANES, p 297.

¹⁰ W. GOFFART, *Barbarian Tides, The migration age and the Late Roman Empire*, Philadelphia, 2006, p. 55.

¹¹ M. KULIKOWSKI, *Rome's gothic war. From the Third Century to Alaric*, Cambridge University Press, 2007, p. 14.

puși în legătură cu nordul înghețat și înaintea lui (de Ambrosius din Milano sau Claudian), dar, prin susținerea originii din Scandza a goților, Iordanes spune explicit că aceștia nu aparțin lumii romane, ci vin din exterior, din periferia oikumenei, din Ocean. Într-un mod similar herulii lui Procopius se întorc în insula mitică din Ocean, ubicua Thule¹², țara lor originară, pentru a-și aduce de acolo un rege. Pentru Walter Gotart toposul originii scandinave a goților nu indică atitudinea pro-gotă a lui Iordanes (pretins got de neam, fiul lui Alanoviamuth, nepotul lui Paria), ci, mai degrabă apartenența lui la curentul propagandei bizantine anti-gote care a urmat distrugerii de către Belizarius și Narses a regatului ostrogot de la Ravenna¹³. În trecut ipoteza originii scandinave a fost respinsă de Kaspar Zeuss, Jacob Grimm și Karl Müllenhof, având în vedere faptul că singura sursă unde este prezentă este Getica lui Iordanes¹⁴. Isidor din Sevilla nu menționează originea goților din Scandza aducând astfel dovada că Iordanes sau Cassiodorus au inventat această parte a poveștii. Isidor enumeră trei ipoteze ale originii goților, două de inspirație clasică (sunt sciți sau geți) și una de inspirație biblică (goții se trag din Magog, fiul lui Iaphet¹⁵).

3. Înainte de secolul al VIII-lea p. Chr., de Renașterea Carolingiană, nu exista conștiința înrudirii dialectelor germanice și doar lingvistica comparată a epocii moderne a stabilit faptul că limba gotică este înrudită cu dialectele teutonice. Pentru a vedea când acești „sciți / geți / goți” au devenit germanici trebuie urmărită mitologia istorizată medievală care i-a transformat pe geți în poporul mitic al geaților lui Beowulf¹⁶ și pe goți în strămoșii spaniolilor, suedezilor sau ai sașilor transilvăneni.

Faza preștiințifică a germanității: goticismul¹⁷

Această fabulă a originii goților (și gepizilor) din insula Scandza continuă cu migrația lor, într-un timp imemorial, înainte de războiul troian, în Sciția, lângă Palus Maeotis (Mlaștina Meotidă), al doilea popas al lor fiind Mysia, Tracia și Dacia. Istoria veche a goților transmisă de Iordanes este marcată de victorii și cuceriri, goții fiind cei mai înțelepți dintre toți barbarii (similari grecilor) (Get. II. 40). Făcând din trecutul goților istorie romană Cassiodorus

¹² J. S. ROMM, *The edges of the Earth in Ancient Thought Geography Exploration, and Fiction*, Princeton, 1992, pp. 157-159.

¹³ W. GOFFART, p. 70.

¹⁴ W. GOFFART, p. 66.

¹⁵ ISIDORO DE SEVILLA, *Las Historias de los Godos, Vandalos y Suevos*, Estudio, edicion critica y traduccion de Cristobal Rodriguez Alonso, Editura Centro de Estudios e Investigation ” San Isidoro”, Leon, 1975, p. 173.

¹⁶ DAVID GONZALES RUIZ, *Breve Historia de las Leyendas Medievales*, Editura Nowtilus, madrid, 2010, p. 19.

¹⁷ CARBO GARCIA, *Godos y Getas en la historiografia de la Tardoantiguedad y del Mediew: una problema de identica y de legitimacion socio-politica*, în *Studia Historica, Historia Antigua*, Salamanca, 2004, pp. 179-206.

/ Iordanes i-a identificat succesiv cu locuitorii locurilor de popas – sciții și geții. Reluând un topos herodotean regele sciților / goților Tanausis îl învinge pe regele egiptenilor Vesosis și cucerește întreaga Asie, obligându-l pe regele mezilor, Sornus să plătească tribut. Fiind plecați într-o expediție, femeile lor, amazoanele conduse de Lampeto și Marpesia, au trebuit să țină piept dușmanilor. Apoi goții au avut un rege, Telefus, fiu al lui Hercules și Auge și căsătorit cu o soră a lui Priam și prin fiul acestuia, Euryphylus, goții participă și în războiul troian. Lista regilor goți celebri continuă cu regina Thomiris¹⁸ care luptă cu Cyrus, cu Antirus care luptă cu Darius și Xerxes, cu Gudila care își căsătorește fiica cu Filip al Macedoniei. Urmează regii din cel de-al doilea loc de popas – Buruista, Dicineus, Comosicus, Coryllus și Dorpaneus. Cassiodorus, consilierul lui Theodoric, în intenția lui de a scrie o istorie ilustră și multimilenară a goților, pentru a înnobila un popor barbar, mobilizează o sumă de tradiții literare grecești referitoare la barbarii norddunăreni și nord-pontici (lupta sciților cu Vesosis, amazoanele ca feminae Gothorum, regina massagetă Thomiris, luptele purtate de regii daci împotriva romanilor). Cassiodorus și Iordanes nu sunt direct responsabili de această echivalare între sciți / geți și goți, ei nu fac decât să preia o tradiție deja veche a Antichității târzii, unde geți este numele poetic – literar al goților. Pentru a explica această confuzie între geți și goți din literatura Antichității târzii autorii moderni au căzut repede de acord că identificarea este favorizată de rațiuni fonetice (get/got) și de faptul că se suprapun în același spațiu al Dunării de Jos. Zonele situate la nordul Istrului și al Pontului Euxin erau puțin cunoscute în antichitate și erau evocate de antici ca țările fabuloase ale sciților. În epoca augusteică Horațiu și Virgiliu îi amintesc pe geți sub numele de sciți, iar Ovidiu, relegat la Tomis, evocă și el pletora de barbari pontici, barbarii geți ai Sciției, folosind același procedeu literar al „catalogului barbarilor”. Vocabularul creat de Ovidiu este împrumutat de scriitorii ulteriori de la Lucan, Iuvenal și Marțial la Claudian și Sidonius Apollinaris, pentru a defini barbarul din nord cu cele două trăsături contrastante – sălbăcia și virtutea – și el stă la baza reprezentării barbarului got al Imperiului târziu. În profilul barbarului got recunoaștem caracteristicile barbarului scit și get: poezii și istoricii fac aluzii la moravurile sălbatice ale goților care trăiesc în căruțe, sunt îmbrăcați în piei de animale și nu știu să lupte decât călare. În final numele get – got devin interschimbabile. Nu este propriu-zis geografie, ci mitologie geografică, chiar dacă exista informație nouă despre regiunile nordice în special era respinsă datorită lipsei de autoritate și faptului că contrazicea sursele clasice și patristice. Pentru greci și romani Sciția era cea mai nordică parte a lumii, mărginită de munții Rhiphaei și de vastul Ocean nordic pe malul căruia locuiau Hyperboreenii. În linia mari nordul germanic al

¹⁸ De la care avem numele localității Tomis, azi Constanța.

geografiei mitologice medievale este de fapt Sciția clasică transferată la noua frontieră a cunoașterii¹⁹.

Un al autor care susține unicitatea popoarelor gotice și getice este Nicolo Zeno²⁰, autor medieval care a scris o *Istorie a Geților*, în mai multe cărți plecând de la alte izvoare decât Iordanes, accentuând și mai mult partea mitică a originii goților plecând tot de la originea geților. Iată poziția lui Zeno:

”În Istoriile Caldeilor ale lui Berosus este scris că Noe, plecat din Armenia, l-a lăsat în locul său pe Sabacio, zis și Saga sau Prea Înaltul Pontefice. De frica lui Nino – primul Rege al Asiriei, numit de oamenii săi Hercule – Saga a traversat fluviul Tanais (Don) și s-a îndreptat deasupra țărmurilor Mării Ocean, numită ulterior Marea Livonică, iar astăzi Marea Septentrională, care se află situată deasupra Mării Germanice. Îi va lua cu el pe cei patru fii ai lui Haran: Messa, Ul, Ur și Geter, amintiți de Moise, în Geneză²¹. La început au locuit împreună deasupra Mării despre care am vorbit, pentru ca apoi Sabacio Saga să plece în Italia, loc în care va fi apelat Saturn. Cei patru frați și coloniile lor au locuit acele părți astfel:

- din Messa vor ieși acele popoare care vor da numele provinciei Mezia. Separându-se, unii sau stabilit la țărmul Mării Majore (Marea Neagră), adică în Mezia Inferioară, care este Valahia de deasupra Dunării, iar alții, în Mezia Superioară, adică în Serbia și Bulgaria de astăzi;

- din Ul, al doilea născut, vor ieși popoarele Ulmerige, despre care amintește și Herodot. Aceștia au locuit acea parte care astăzi se numește Moscovia și care au luat mai târziu numele de Vandali;

- din al treilea fiu, Ur, au ieșit popoarele Urone, despre care nu avem nicio informație de la niciun scriitor;

- din Geter, al patrulea fiu, au ieșit Geții. Traversând acea Mare care, la fel ca și astăzi, și pe vremea aceea era înghețată, își va stabili acolo locuința, în Peninsula Scandia. Aceasta se află sub Cercul Arctic și este foarte geroasă, din această cauză apele mărilor se îngheață făcând astfel posibilă tranzacția cu mărfuri și facilitează trecerea armatelor, așa cum mărturisesc Ziegler, Papa

¹⁹ SORIN NEMETI, Între goticism, pangermanism, și Walter Goffart, în revista Bistriței, nr. 26, din 2012, pp. 105-112.

²⁰ NICOLO ZENO, este istoric italian, matematician, cosmograf și patriciu venețian, membru al Consiliului celor X, cea mai înaltă magistratură venețiană din Serenissima Repubblica di Venezia. Personalitate marcantă a epocii sale, descendent dintr-o antică familie fondatoare a cetății venețiene. După moartea tatălui său, Zeno are acces la anumite documente, scrisori și hărți antice, aflate într-un bun stadiu de conservare, care aparțin ilustrațiilor săi străbuni. Plecând de la cercetarea acestora, își începe studiul pentru istoria sa, pentru a cărei completare va achiziționa, în propria librărie, lucrările a peste 1600 de scriitori diverși din toate timpurile.

²¹ Fii lui Sem : Elam, Asur, Arfaxad, Lud și Aram, Fii lui Aram : Uț, Hul, Gheter și Maș, cf. Cărții Genezei, cap 10 versetele 22-23, din Sfânta Scriptură, diortosită după Septuagintă, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009, p 32.

Nicolae I și Olaus Magnus care au descris multe particularități ale acestei provincii.

Strabon, Pliniu și Ptolemeu vorbesc în mod evaziv, dar Iordanes, Paulus Diaconus și Procopius au amintit-o des, unii numind-o Scandia, alții Scandinavia sau Scandinaria. În tăblițele sale, Papa Nicolae I așază aici Alania, Norvegia, Groenlanda, Suedia, Goția și recunoaște două Goții; Olaus Magnus adaugă Finemarche, Scrisinia, Botria, Biarmia, Lappia, Carelia. Aceste provincii țin de la Polul Arctic până la al 59°, iar pe lățime de la al 40°, până la al 18°. Aceasta este și descrierea făcută de Ziegler din Landau, pe care o putem vedea în tăblițele sale.

Odată cu moartea lui Geter, din cauza geroasei țări o parte din colonia sa va pleca de aici și se va reîntoarce în Sciția sub conducerea lui Berig, al doilea fiu al lui Geter, cealaltă parte hotărând să rămână acolo. Astfel Berig va lua cu el doar trei nave, care au fost printre primele construite în lume. Căci înaintea lui, Telechines din Egipt construiseră multe altele și cu ajutorul lor trecuse în Rodos locuind apoi acea Insulă; Telechines a fost deci primul constructor de nave, iar Berig – al doilea, dar în acea mare, Berig a fost primul constructor navigator.

Ieșit din Insula Scandia cu cele 3 nave, în anul 270 după Diluviu²² a fost surprins pe mare de o furtună și una dintre navele sale s-a rătăcit. Celelalte au ajuns în Gotiscanția, la țărmul Mării Germanice, unde au poposit pe o scurtă perioadă, deoarece au fost întâmpinați și atacați de către Ulmerigi. După ce au obținut victoria, Geții s-au luptat apoi cu Vandalii, popoare ieșite din Ulmerigi, cărora le vor locui țara în jurul anului 140.

Lui Berig Filogus i-au succedat Regele Arigis, apoi Gangaric, care-l va avea ca fiu pe Filimer. Sub comanda lui Gangaric, Geții au ajuns la granița cu Sciția, care pe vremea aceea era numită Ouin și se afla lângă mlaștina de unde izvorăște Tanais (Don) și fluviul Volga, numit și Ras. Aici, Filimer a construit un pod dar, neconsiderând greutatea pe care ar fi trebuit să o suporte, podul s-a rupt și, în urma surpării malurilor, Gangaric nu a mai putut reface o altă punte rămânând izolat cu ceilalți Geți, pe o lungă perioadă. Văzând că nu se mai poate unifica cu ceilalți Geți, Filimer a plecat în căutarea altor teritorii de locuit, ajungând în anul 500 după Diluviu la granița popoarelor Spale, care i se vor opune cu o armată considerabilă.

Acești Spali, numiți de Herodot Sciți Păstori, au fost învinși de către Geți care, ulterior, vor ocupa acea provincie. Spalii și-au adunat oamenii salvați și-au făcut o nouă armată și și-au abandonat țara pe care nu reușiseră să și-o apere. Vor ajunge lângă Cimeri care, văzându-se asaltați dintr-o dată, nu au știut cum să reacționeze: cei mai bătrâni, mai nobili și mai puternici spuneau să-și apere Patria, dar poporul, nedorind să-și încerce norocul în luptă – care

²² Potop

de cele mai multe ori este incert, voia să se retragă și să caute alte teritorii de locuit. Diviziunea în păreri a făcut să se nască discordia între ei și până la urmă au ajuns la arme și s-au omorât unii pe alții.

Spalii au profitat de această situație și i-au atacat, alungându-i și urmărindu-i până în Media unde, pe o perioadă de 28 de ani, vor produce mari pagube și distrugerii. Reîntorși în țara pe care o luaseră Cimerilor au găsit un nou prilej de război, pentru că femeile care rămăseseră acasă și nu-și urmaseră bărbații într-o călătorie atât de lungă se însoțiseră cu sclavii lor, toți nevătători, conform obiceiului; se născuseră astfel o grămadă de tineri care, atunci când și-au văzut stăpânii reîntorși, le-au opus rezistență. Într-un final, tinerii vor fi învinși de către Spali și obligați să se supună.

Din această cauză, Aristeia din Proconnesus, Poet mult mai antic decât Homer, și Orfeu vor cânta în versuri despre Arimaspi spunând că deasupra Munților Hiperboreei, în Scitia extremă de la Marea Arctică (Oceanul Arctic), popoarele erau într-o continuă mișcare și luptă între ele. Dar, întorcându-mă la Istoria Geților, după ce îi vor alunga pe Spali, Filimer va veni să locuiască deasupra mlaștinei Meotide (Marea Azov), care acum poartă numele de mlaștina Zabaccea – porțiunea aflată la gura de vărsare a fluviului Tanais²³.”

Primele lupte al goșilor cu armatele imperiale

Vizigoții au apărut pentru prima dată în istorie ca un popor distinct, în anul 235 d.Hr., atunci când au invadat și au devastat Dacia. La anul 251, expediția goșilor contra romanilor se îndreaptă asupra orașului Filipopoli, de unde retrăgându-se și căutând a se întoarce acasă, urmăriți fiind de armata împăratului Decius, ei apucă spre orașul Abrit lângă Varna actuală, adică în cea mai dreaptă linie spre Basarabia. Între anii 268-270 - zice Zosim - sciții, erulii, peucii și goșii pun 320.000 de oameni pe 6.000 de vase și atacă orașul Tomis în Dobrogea.

După anul 268, ei au atacat în continuare Imperiul Roman și au încercat să se stabilească în Peninsula Balcanică. Aceasta invazie viza, de asemenea, provinciile romane Pannonia și Iliria și amenința chiar și Italia. Cu toate acestea, vizigoții au fost învinși în bătălia de la Naissus (septembrie 269).

În următorii trei ani, ei au fost alungați înapoi peste Dunăre, în urma unei serii de campanii militare conduse de către împăratul Claudius al II-lea Gothicus (comandantul cavaleriei fiind viitorul împărat Aurelian). Ei au rămas însă pe teritoriul Daciei, evacuată de către Aurelian în 271, cel care a creat o nouă provincie la sud de Dunăre cu numele Dacia Ripensis.

Constantin cel Mare a lansat o campanie în anul 332 împotriva vizigoților de la nord de Dunăre. În această campanie, armata bizantină, condusă de fiul împăratului (Constantin al II-lea), trece pe podul lui Constantin cel Mare de

²³ NICOLO ZENO, *Cărțile Geților*, Ediție bilingvă, italiană-română, Traducere de Ana-Maria V. G. Moraru, Editura Uranus, București, 2017, pp 101-105.

peste Dunăre, construit la Sucidava (azi Celei) și îi înfrânge pe vizigoți și, ca urmare, ținuturile de la nord de Dunăre reintră pentru o perioadă sub stăpânire romană. Limita de nord a imperiului este marcată de Brazda lui Novac întărită cu castrul roman de la Pietroasele unde s-a instalat Legiunea a XI-a Claudia venită de la Durostorum.

Între anii 367-369 împăratul Valens, voind să-i izbească pe goți în propria lor țară, face un pod pe Dunăre. Tocmai atunci năvălesc teribilii huni. Peste ramura cea mai occidentală a goților domnea Atanaric. El trimite o parte din oaste pentru a recunoaște poziția hunilor, iar singur se așează într-o vale lângă Nistru. Gonit de aici - zice contemporanul Ammianus Marcellinus²⁴ - Atanaric încearcă a ridica un zid, prin care să unească malul Prutului cu Dunărea și din dosul căruia să poată rezista hunilor: „a superciliis Gerași fluminis ad usque Danubium”. Acest pasaj rămăsese până acum poate rău înțeleș. S-a crezut generalmente că Atanaric va fi clădit un zid de la malul occidental al Prutului spre Dunăre până undeva lângă Galați. În acest caz, regele goților ar fi comis un act de flagrantă absurditate, căci hunii veneau de la răsărit, nu de la apus, încât ei n-ar fi avut decât să treacă Prutul pe la spatele lui Atanaric, prinzându-l apoi în cursa pe care și-o va fi întins cu naivitate el însuși. E mai probabil că zidul în chestiune unea malul oriental al Prutului cu Dunărea, baricadând astfel contra hunilor anume regiunea Ismailului.

Constrânși din nou a fugi, goții caută scăparea în munții Cauca: „ad Caucalandensem locum”. Aici noi îi vedem deja departe de Prut. Dar nu mai era acolo „țara gotică”, deoarece Atanaric - zice tot Ammianus Marcellinus - trebuia s-o apuce cu forța, gonindu-i pe sarmații ce o stăpâneau: „Sarmatis inde extrusis”. Aceasta ne aduce aminte că și Constantin cel Mare, cu o jumătate de secol mai înainte îi bătuse pe goți nu pe propriul lor pământ, ci iarăși în țările sarmaților: „Victi Gothi ab exercitu Romano în terris Sarmatarum”. Fondarea castelului Dafne la gura Argeșului, atribuită expres marelui Constantin de către Procopiu și a cărui poziție topografică - de vreme ce se afla față-n față cu orașul Transmarisca de dincolo de Dunăre - este de o precizie așa zicând geometrică, mulțumită Tablei Peutingeriane și Itinerarului lui Antonin, probează că acele „țări ale sarmaților” cuprindeau jumătatea cea răsăriteana a Munteniei.

Năvala hunică a pus capăt dominației goților chiar în Moldova, strămutându-i mai cu toții în Bulgaria, unde ei „s-au așezat la poalele Balcanilor - zice Iordanes - ca și când ar fi fost pământul lor de naștere”. Sub marele Teodosiu se încearcă a se mai strecura într-acolo un rest gotic de pe malul nordic al Istrului, vedem pogorându-se tot din Basarabia, căci trecătoarea se opera, anume la gurile fluviului. Afară de cei trecuți în Bulgaria, mai erau alți goți

²⁴ AMMIANUS MARCELLINUS, *Istoria Romană*, traducere de Prof. David Popescu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 564.

care rămăseseră dincolo de Nistru, unde - se zice - posteritatea lor, peste o mie de ani, în sec. XVI, mai vorbea un dialect gotic foarte corupt.

Ulfila episcopul goților

Atât greutungii cât și tervingii au fost puternic romanizați în secolul al IV-lea ca urmare a comerțului cu bizantinii și a legăturilor militare cu aceștia. În această perioadă în mijlocul acestui popor got apare marele Apostol al Goților sau cum mai era numit ” Moise al Goților”, Ulfila²⁵. Acesta se naște pe la anul 311 sau după cum spune Constantin Erbiceanu, potrivit istorisirii lui Auxențiu ucenicul nemijlocit al lui Ulfila, fixează data nașterii în anul 318, pentru că el ne spune că a murit la 388 la vârsta de 70 de ani. Strămoșii săi locuiseră altădată în micul orașel sau sat Sadagolthina, lângă orașul Parnassus, au fost aduși captivi din Capadocia și ei trăiseră deja 60 de ani între goți până ce s-a născut Ulfila. El este, așadar, got prin naștere, numele său este cu total germanic, aceasta fiind deja o dovadă. Pe de o parte Ulfila era inițiat de părinții săi în limba greacă, primind din partea lor o educație cu totul creștină, pe de altă parte, aparținând prin naștere și poporului german, el era, mai mult decât oricare altul, calificat să ajungă într-o zi educatorul lor. Activitatea sa se întinde mai întâi asupra vizigoților stabiliți pe țărmurile Dunării, la thervingi și taifali. Până la vârsta de 30 de ani a fost simplu citeț²⁶, nu se știe sigur cine l-a hirotesit citeț, probabil chiar Teofil ca mentor și îndrumător al său. Teofil este cunoscut ca primul episcop al goților participând la lucrările Sinodului I Ecumenic de la Niceea din 325. În genere se afirmă că în anul 341 a fost trimis la un sinod semiarian ținut în Antiochia Pisidiei, unde ar fi fost hirotonit episcop de către semiarianul Eusebiu al Constantinopolului, fost al Nicomidiei, după o ipoteză mai nouă el ar fi fost hirotonit de același Eusebiu dar un la Antiohia ci la Constantinopol, în anul 336²⁷, ne sunt transmise aceste informații de către istoricul Filostorgiu.

Atât Filostorgiu cât și Auxențiu sunt de acord asupra anului când acesta a ajuns episcop, însă cauzele care au dus la alegerea lui Ulfila ca episcop diferă la cei doi autori, Filostorgiu ne spune următoarele: ” Fiind trimis (Ulfila), pe vremea lui Constantin de căpetenia de atunci a goților împreună cu alții în solie, Ulfila a fost numit episcop al creștinilor din ținuturile getice de către Eusebiu și episcopii dimpreună cu acesta”²⁸. Ne putem da ușor seama de eroarea pe care o face Filostorgiu, deoarece în anul 348, Constantin era deja

²⁵ Numele lui Ulfila apare scris în izvoare în mai multe feluri: scriitorii spanioli îl scriu Giudilla sau Gudila; alții ca Iordanes și Hugo Grotius scriu Vulfila sau Wulfila; scriitorii greci precum Socrates, Theodoret, Nikifor Callist, scriu Ulfila.

²⁶ CONSTANTIN ERBICEANU, *Ulfila Viața și doctrina lui*, Ed, Enciclopedică, București, 2003, p, 48.

²⁷ MIRCEA PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, p,98.

²⁸ FILOSTORGIU, *Istoria Bisericească*, p, 85.

mort, ca și Eusebiu, așadar nu pe timpul lui Constantin, ci al lui Constantinus, Ulfila a fost numit episcop. Din dorința de a arăta că Biserica Gotică, era de la început ariană Filostorgiu face această confuzie arătând că Ulfila a fost hirotonit de către Eusebiu de Nicomidia, un cunoscut arian, numindu-l chiar pe Ulfila primul episcop al goților²⁹, trecând însă sub tăcere pe Teofil, care a recunoscut credința din Niceea, aceasta fiindcă și Filostorgiu înclina spre arianism. Astfel, el se pune în dezacord cu istoricii greci Socrates și Sozomen, care susțin că Biserica Gotică a recunoscut mai întâi doctrina niceeană, că Ulfila chiar, inițial împărtășea credința ortodoxa din Niceea și că abia mai târziu Biserica Gotică a ajuns definitiv ariană, grație episcopului ei³⁰.

Despre faptul că, creștinismul a fost semănat printre goți cu mult înainte de Ulfila avem informații de la Sfinții Părinți, astfel Atanasie al Alexandriei, Chiril al Ierusalimului vorbesc deja despre creștinarea goților, apoi Socrates spune precis că în timpul Sinodului I Ecumenic, exista o Biserică Gotică, organizată și reprezentată la acel sinod prin episcopal ei Teofil, chiar Filostorgiu pune începutul creștinării goților cu mult înainte de Ulfila și anume în momentul când goții au năvălit în Asia pe la 258, au jefuit-o și au luat robi din Capadocia și Galația, între care mulți erau creștini și clerici pe care i-au adus cu ei peste Dunăre, referitor la această origine capadociană a creștinismului goților, Sfântul Vasile cel Mare în epistola sa către Ascholios marturisește și întărește acest fapt.

În Epistola a XIV către Olimpiada, Sfântul Ioan Gură de Aur ne mărturisește următorul aspect ” că Unila (Ulfila) renumitul acela episcop, pe care l-am hirotonit mai înainte și s-a întors în Gothia, multe și mari lucruri săvârșind, a răposat”.

După investirea cu demnitatea episcopală , el a lucrat cu mult zel și succes la desăvârșirea convertirii goților stabiliți în Dacia Traiană, astfel curând culege roade bogate ale ostenețelor sale, căci a câștigat între ai săi putere și respect egal cu aceea a regilor, atrăgându-și din partea contemporanilor supranumele de Moise, iată cum își descrie Auxențiu dascălul:

”După cum Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu, după ce s-a întrupat și botezat, tot la 30 de ani a început să predice și să păstorească sufletele oamenilor, tot așa și acest sfânt, prin hotărârea și rânduiala lui Hristos însuși, a îndreptat, după îndreptarul evanghelic, apostolic și profetic neamul goților care sălășluia fără deosebire, în foamea și sărăcia propovăduirii, învățându-i cum să trăiască și arătându-le fără preget cum să fie creștinii cu adevărat creștini și sporindu-le numărul”³¹. Cu toate acestea, evoluția religioasă era prea departe de sfârșitul ei , pentru că marea majoritate a goților rămăsese încă idolatră, de altfel mulți principii combăteau cu toată puterea lor creștinismul.

²⁹ FILOSTORGIU, *Istoria Bisericească*, p. 83.

³⁰ CONSTANTIN ERBICEANU, *Ulfila Viața și doctrina lui*, p. 49.

³¹ FILOSTORGIU, *Istoria Bisericească*, p. 421-422.

Acest succes al lui Ulfila în rândul goților, atrăgând pe multi la credința creștină unit cu exilarea la nord de Dunare printre goții conduși de Athanaric a erticului Audius care practica și predica un rigorism exagerat, a reușit să organizeze o biserică audiană printre goți a declanșat în anul 355 o mare persecuție împotriva creștinilor barbari pe când Ulfila lucrase abia 7 ani la convertirea lor. Athanaric, văzând pe de o parte, că religia și străbunii săi erau călcați în picioare și pe de alta, că creștinismul făcea zilnic noi progrese, a decretat o persecuție care a costat viața multor creștini și care a obligat chiar pe episcopul lor să caute azil pe teritoriul roman.

Ulfila găsește înțelegere la împăratul Constantin II care îi permite să se așeze cu ai lui la sudul Dunării, în Moesia, după ce Ulfila se stabilește cu tovarășii săi în Moesia la poalele munților Haemus, el își continuă activitatea de propovăduire a noii credințe.

În anul 360, Ulfila asistă la Sinodul din Constantinopol și aici semnează confesiunea credinței ariene. S-a discutat multa supra momentului în care Ulfila a acceptat arianismul, Sozomen de pildă ne spune că Ulfila ar fi participat din greșeală la acest din Constantinopol în 360 și că el ar fi rămas și pe mai departe în relație cu episcopii niceeni, iar convertirea sa ar fi avut loc în anul 375 când merge la Constantinopol pentru a cere ospitalitate de la împăratul Valens, el a îmbrățișat credința ariană a împăratului, Istoricul Teodoret afirmă următoarele punându-se de acord cu Sozomen ” pe timpul acela Ulfila era episcopal lor (goților), pe care mai ales îl ascultau și cuvintele aceleia le luau ca legi nestrămutate. Pe acesta, Eudoxiu constrângându-l și cu cuvinte și înșelându-l și cu bani, a preparat pe barbari să se supună și să primescă unirea cu împăratul, l-a convins însă zicând că cearta s-a ivit din ambiție, nefiind nici o deosebire de dogme”³². Atât Sozomen cât și Teodoret se înșeală afirmând acest moment al convertirii, în primul rând datorită faptului că afirmă că el s-ar fi petrecut în anul 375 implicându-l și pe patriarhul arian de Constantinopol Eudoxiu care a murit în 370 deci cu 5 ani înainte de eveniment, iar pe de altă parte faptul de a pretinde că Ulfila s-a lăsat înșelat la arianism prin motive de o curățenie morală mai mult decât discutabilă, o alegație dezmințită prin tot aceea ce noi cunoaștem despre viața acestui mare om, cel mai probabil momentul convertirii sale la arianism a avut loc imediat după așezarea pe teritoriul imperiului deci după anul 355, în aceea perioadă zona sudului Dunării era în mare majoritate ariană iar Ulfila după așezarea în Moesia firesc că a intrat în contact cu episcopii arieni din aceste ținuturi, Ulfila semnează așadar formula ariană în anul 360, probabil pentru că ea i se părea mai simplă și mai înțeleasă decât cea din Niceea³³.

³² TEODORET episcopul Cirului, *Istoria Bisericească*, IV. 37. 1-5, trad. Pr. Prof. Vasile Sibiescu, Col. Părinți și Scriitori Bisericești, 44, Ed. IBMBOR, București, 1995, pp. 197-198.

³³ CONSTANTIN ERBICEANU, *Ulfila Viața și doctrina lui*, p.102-103.

Crezul lui Ulfila, așa cum este adăugat într-o scrisoare de laudă trimisă lui de fostul fiu și ucenic scitul Auxentius de Durostorum (moderna Silistra) pe Dunăre, care a devenit episcop de Milano, este o mărturie clară asupra tezelor ariane centrale, care îl separă pe Dumnezeu Tatăl („fără de început”) de al doilea, mai puțin Dumnezeu, Hristos („Unul-născut”), care a fost născut înainte de timp și care a creat lumea și Duhul Sfânt, creat de Tatăl prin Fiul:

Cred că există un singur Dumnezeu Tatăl, singurul fără început și invizibil și un Fiu Unul-născut, Domnul și Dumnezeul nostru, creator și făcător al tuturor lucrurilor, neavând pe nimeni asemănător până la El. Așadar există un singur Dumnezeu al tuturor, care, de asemenea, este Dumnezeul Dumnezeului nostru, și cred în Duhul Sfânt, o putere care luminează și sfințește. Așa cum spune Hristos după Înviere Apostolilor săi: „Și iată, Eu trimit peste voi fâgăduința Tatălui Meu; voi însă ședeți în cetate, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus.” (Luca 24:49) Și iarăși: „Ci veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi.” (Fapte 1:8) Nici Dumnezeu și nici Domn, dar slujitorul credincios al lui Hristos; nu egal cu el, dar supus și ascultător în toate Fiului. Și mai cred că Fiul este supus și ascultător în toate lui Dumnezeu Tatăl³⁴.

Scrisoare lui Auxentius, respingând cu putere faptul că Ulfila a fost un eretic, a fost păstrată într-o copie introdusă de Sfântul Ambrozio al Milanului în lucrarea sa *De Fide*.

După anul 365 goții se luptă între ei împărțindu-se în două tabere. O tabără era condusă de Fritigern, iar cealaltă de Athanaric, din porunca lui Valens, soldați staționați în Tracia, i-a dat ajutor lui Fritigern și acesta l-a înfrânt pe Athanaric. Între cele două părți au apărut și discordii de ordin confesional, cei care se supuneau lui Fritigern s-au creștinat, și pentru a-l mulțumi pe Valens, ei au îmbrățișat arianismul pe scară largă, împăratul însuși fiind arian. Socrates spune că în aceea vreme, Ulfila a propovăduit creștinismul nu numai în rândul barbarilor supuși lui Fritigern, dar și în rândul celor supuși lui Athanaric³⁵, astfel că în anul 370 Athanaric declanșează o a doua persecuție cu mult mai violentă decât cea dintâi, istoricii Socrates și Sozomen, dau amănunte destul de precise asupra acestei a doua persecuții, arătând că nu numai oamenii de rând, dar încă și persoanele cele mai distinse au fost predate torturilor și au suferit martiriul. Athanaric însuși muncea și persecuta pe creștini ca un al doilea Nero. Actele martirice din această perioadă conservate în Biserica creștină până astăzi asupra multor martiri din țara Gothiei, printre martiri din această persecuție se numără: Sfântul Sava Gotul, Sansala, Guthicas etc.

Începând cu 370, hunii au început să pună presiune pe regatul ostrogot, și, ca urmare, regele terving, Fritigern a cerut împăratului roman Valens, în 376, permisiunea de a se așeza pe malul sudic al Dunării. Valens le-a permis să

³⁴ FILOSTORGIU, *Istoria Bisericească*, p. 423.

³⁵ IOSIF CONSTANTIN DRĂGAN, *Imperiul Romano-Trac*, Ed. Europa Nova, București 2000, p. 66.

traverseze fluviul, probabil pe la fortăreața Durostorum ,după această ultimă trecere a Dunării de către o mare parte a popoarelor gotice sub comanda lui Fritigern, Ulfila văzând marea masă a goșilor care s-au stabilit în Tracia, a văzut că i s-a deschis un nou câmp de activitate misionară, dar, ca urmare a unei foamete, au izbucnit neînțelegeri între Valens și Fritigern, de notat că, goți doreau pace cu romani, înșuși Fritigern a încercat să negocieze cu Valens, iar pe lângă Fritigern și Ulfila a încercat să găsească înțelegere la împărat pentru evitarea războiului, Ulfila având un mare interes să vadă pacea stabilită pentru a-și putea continua lucrarea misionară, nu sa reușit pacea și astfel a izbucnit un război ce s-a terminat cu moartea împăratului în Bătălia de la Adrianopol în anul 378. Tot în acest an moare și Fritigern iar ambele tabere ale goșilor se împacă sub comanda lui Athanaric, care fără îndoială în această epocă era câștigat la creștinism pentru a putea face față mai bine lui Teodosie noul împărat și noul inamic.

Începând cu anul 375, Ulfila începe traducerea Bibliei în limba gotă, „Pentru a-și instrui și a-și înmulți adepții, spune istoricul Will Durant, el a tradus cu răbdare, din limba greacă în limba gotică, toată Biblia, exceptând cărțile Regilor“ . Astăzi, în afara unui fragment din cartea lui Neemia, singurele manuscrise din Biblia gotică ce mai există conțin fragmente din Scripturile grecești creștine.

Limba gotică nu era o limbă scrisă. Prin urmare, Ulfila s-a confruntat cu o mare dificultate în ce privește traducerea, fapt care i-a pretins o excepțională ingeniozitate. Unii vechi istorici ai bisericii îi atribuie meritul de a fi inventat alfabetul gotic, alcătuit din 27 de simboluri și bazat în principal pe alfabetul grec și pe cel latin.

Biblia gotică la începutul istoriei sale

Ulfila și-a terminat traducerea înainte de anul 381 e.n. și a murit în anul 388. Popularitatea de care s-a bucurat opera sa este confirmată de THE ENCYCLOPEDIA AMERICANA, care afirmă că „traducerea a fost folosită, în general, de goșii care au migrat în Spania și în Italia“. Într-adevăr, judecând după numărul fragmentelor care au supraviețuit, se pare că s-au realizat multe copii ale acestei Biblii gotice. Probabil că o parte din manuscrise au fost realizate în scriptoriul de la Ravenna și de la Verona, în regiunea unde goșii își stabiliseră regatul lor. Scriptoriul era o încăpere în cadrul mănăstirilor unde erau scrise și copiate manuscrisele.

Goșii și-au încetat existența ca națiune în jurul anului 555 e.n., după ce împăratul bizantin Iustinian I a recucerit Italia. După dispariția lor, spune Tönnies Kleberg, „limba și tradițiile goșilor au dispărut [și ele] din Italia și abia dacă au mai lăsat urme. Manuscrisele în limba gotică nu au mai prezentat nici un interes. Multe dintre ele au fost desfăcute în bucăți și șterse pentru a se

înlătura scrierea de pe ele. Costisitorul pergament a fost apoi utilizat din nou pentru a scrie pe el altceva“.

Manuscrise care au supraviețuit

Unele dintre aceste manuscrise nu au fost bine șterse, astfel încât se mai vede încă, într-o oarecare măsură, scrierea inițială. Câteva dintre aceste palimpsesturi, cum sunt ele numite, au fost găsite și descifrate. În mod remarcabil, s-a păstrat intact faimosul Codex Argenteus, care conține cele patru Evanghelii, scrise în următoarea ordine: Matei, Ioan, Luca și Marcu.

Se crede că acest codex superb provine din Scriptoriul de la Ravenna și datează de la începutul secolului al VI-lea e.n. Este numit Codex Argenteus, sau „Cartea de argint“, deoarece este scris cu cerneală de argint. Filele pergamentului său sunt de culoare purpurie, ceea ce indică faptul că a fost comandat probabil pentru un personaj regal. Primele trei rânduri ale fiecărei Evanghelii, precum și începutul fiecărei părți sunt scrise cu litere ornamentale de aur³⁶. De asemenea, la începutul celor patru „acolade“ paralele, plasate la subsolul fiecărei coloane a manuscrisului, apare scris cu litere de aur numele scriitorului fiecărei evanghelii. Aceste „acolade“ conțin referințe la pasajele corespondente din Evanghelii.

După dispariția națiunii gotice, valorosul Codex Argenteus a dispărut și el. Nu a mai fost văzut până pe la mijlocul secolului al XVI-lea, când a ieșit din nou la lumină, la mânăstirea Werden, în apropiere de Colonia, Germania

În anul 1569, a fost publicată versiunea gotică a rugăciunii Tatăl nostru, atrăgându-se atenția asupra Bibliei din care fusese extrasă. Numele de Codex Argenteus a apărut pentru prima dată în 1597. Din Werden, acest manuscris a ajuns la Praga, în colecția de artă a împăratului. Însă în 1648, la sfârșitul războiului de treizeci de ani, suedezii, care ieșiseră învingători, au dus cu ei codexul împreună cu alte comori. Începând din 1669, acest codex a fost păstrat în permanență la Biblioteca Universității din Uppsala, Suedia.

Codex Argenteus era alcătuit inițial din 336 de file, dintre care 187 se află la Uppsala³⁷. O altă filă — ultima din Evanghelia lui Marcu — a fost descoperită în 1970 la Speyer, Germania. Din momentul în care codexul a reapărut, erudiții au început să-i studieze scrierea pentru a descoperi semnificația acestei limbi moarte, limba gotică. Folosindu-se de toate manuscrisele pe care le avea la îndemână și de unele încercări anterioare de a restabili textul, eruditul german Wilhelm Streitberg a compilat și a publicat în 1908 „Die gotische Bibel“ (Biblia gotică), cu textul în limba greacă pe o pagină și în limba gotică pe cealaltă.

³⁶ SANTIAGO CASTELLANOS, *Los Godos Y La Cruz, Recaredo Y La Unidad de Spania*, p. 55.

³⁷ SANTIAGO CASTELLANOS, *Los Godos Y La Cruz, Recaredo Y La Unidad de Spania*, p. 55.

Astăzi, această Biblie gotică prezintă interes în principal pentru erudiți. Însă faptul că a fost realizată și prețuită la începutul perioadei în care se făceau traduceri ale Bibliei atestă dorința și hotărârea lui Ulfila de a deține Cuvântul lui Dumnezeu în ceea ce, pe atunci, era o limbă modernă. El a recunoscut în mod corect faptul că numai în felul acesta goții puteau spera să înțeleagă adevărul creștin³⁸.

Bătălia de la Adrianopol

Despre desfășurarea de forțe deținem informații în primul rând de la Ammianus Marcellinus, care relatează cu cea mai mare precizie și obiectivitate ținând cont de formația sa de militar și de data la care scrie. Dar și el este inexact în anumite aspecte, cum ar fi geografia și cronologia evenimentelor. În plus, opera sa are un caracter moralizator, subliniind decăderea generală a societății romane pentru care îi învinuiește pe creștini. Altă sursă ar mai fi Zosimos, un pagan și mai tendențios.

Autorii de istorii ecleziastice precum Socrates Scholasticus, Sozomenos sau Theodoret menționează în trecut bătălia, percepând-o ca pe o pedeapsă divină. În ceea ce privește locația bătăliei, consensul cercetătorilor indică un colț în nord-vestul Turciei de azi, aproape de frontiera bulgară. Satul Muratcali se află la aproximativ opt mile romane de Adrianopol (Edirne), pe dealuri joase care în vremuri vechi probabil că erau cultivate cu viță și măslini, deci un loc potrivit pentru tabăra vizigotă, care se putea hrăni și apăra cu ușurință.

Legiunile romane din antichitatea târzie nu mai aveau aceleași dimensiuni și aceeași eficacitate ca înainte. Ammianus scrie că la Strasbourg, în 357, împăratul Iulian avea o armată ce însuma 13000 de oameni, dintre care două legiuni ce trebuie să fi fost mici. Descriind asediul de la Amida din 359, menționează că în oraș erau blocați 20-25000 de oameni, printre care șapte legiuni. În 373 regele armean Para pune pe fugă o legiune întreagă folosindu-se doar de 300 de oameni. Slăbirea legiunii romane în asemenea măsură sugerează dificultatea recrutărilor.

Valens după 369 nu mai poate să facă uz de trupele auxiliare gotice. Și soldații barbari ai lui Iulian acceptă să facă parte din armată atâta vreme cât nu sunt trimiși peste Alpi. Faptul că romanii sunt dispuși la compromisuri le demonstrează slăbiciunea. Exista de mai de mult obiceiul întăririi armatelor înainte de marile campanii prin angajarea de luptători germanici sau huni. Barbarizarea armatelor a fost percepută drept o influență nefastă asupra disciplinei și antrenamentelor legiunilor, punctele forte. Cu toate acestea, soldații barbari se dovediseră în mai multe rânduri a fi printre cei mai talentați luptători. O altă modificare structurală a constat în mărirea rândurilor de cavaleri. Armatele lui Valens erau răspândite prin Imperiul de Răsărit în garnizoane și

³⁸ <https://wol.jw.org/ro/wol/d/r34/lp-m/1994364>

ca să le facă față goților acesta a trebuit să le retragă din Isauria și să încheie pace cu perșii și arabii. În ciuda organizării mai precare, armata romană încă mai este o forță demnă de luat în seamă.

Dacia, linia Dunării are un rol defensiv decisiv. Totuși, după campaniile de dincolo de aceasta, Valens se vede nevoit să ajungă la un compromise cu tervingii în 369, când Athanaric, căpetenia lor, nu se lasă învins. Animositatea dintre cei doi îl determină pe Valens să-l susțină pe rivalul său, Fritigern, care îi și uzurpă tronul lui Athanaric. În 376 Valens îi acordă permisiunea de a se așeza în Imperiul Roman, ba chiar îl ajută să treacă Dunărea. Din punctul de vedere al lui Ammianus, concesia de pământ reprezintă una din principalele cauze ale dezastrului de la Adrianopol, dar și ale decăderii generale a Imperiului.

Odată ce romanii și goții se războiesc în 376-377, armata romană din Balcani de sub conducerea lui Lupicinus este anihilată la nouă mile distanță de Marcianopolis, dându-le goților mână liberă în următorii doi ani și fortându-l pe Valens să adune o nouă armată, dar nu poate face acest lucru imediat, ceea ce agravează situația. O altă problemă este alcătuirea armatelor. Ammianus menționează numele doar a câtorva unități, iar cum Valens are încredere că îl poate învinge pe Fritigern și fără ajutorul lui Gratian, înseamnă că nu avea cu mult peste 20000 de oameni, deci cam cât goții.

Oricum de la Constantinopol la Antiohia forțele sale se diminuează, iar în Tracia armata de campanie, comitatenses, se subțiază după bătălia de la Ad Salices din 377. Și armamentul lăsa de dorit: în loc de gladius avem spatha, în loc de pilum o sulită mai utilă împotriva cavaleriei, coiful roman este înlocuit tot de o piesă barbară, intercisa, scutum este înlocuit de un scut oval, iar mulți legionari nu purtau armură. Moralul soldaților scăzuse și el dramatic după ce la Constantinopol Valens este întâmpinat de o populație revoltată.

Goții numărau și ei cam 12-15000 de oameni, dar acestora ar mai trebui adăugați în jur de 50.000 de civili, pe lângă alți 20-30000 de aliați germanici. În vreme ce Ammianus consideră că Victoria s-a datorat copleșitoarei cavalerii, cercetătorii cred că este improbabil ca aceasta să se fi ridicat la un număr atât de mare, în plus, romanii nu le-ar fi permis intrarea în Imperiu cu o asemenea forță. Goții probabil că și-au și vândut mulți cai din cauza foametei din 376.

De altfel, termenul de “goți” poate induce în eroare, întrucât populațiile gotice se divizau în grupări rivale. Până în 378 ostilitatea romană le forțează să se reunească sub stindardul lui Fritigern, iar între 376 și 378 tervingilor li se alătură greuthungii lui Alatheus și Saphrax, sclavi fugari, alani și huni. Interesant este și că Ammianus încetează la un moment dat să se refere la trupele lui Fritigern cu numele de “tervingi” și îi numește ori “goți”, ori “barbari”. În ceea ce privește armele acestora, în momentul în care patrund în Imperiu sunt forțați să le predea. Prin urmare mulți goți se vor înarma cu săbiile

romanilor căzuți, ba chiar cu ciomege. Zosimos precizează însă că în confuzia creată la traversarea fluviului, o parte din goți a reușit să treacă armele pe furiș.

Tacticianul Vegetius conchide că bună parte din forțele gotice se rezuma la arcași. Restul infanteriei se înarmase cu scramasax (sabia scurtă), spatha sau fransica (secură de război), care zdrobea cu ușurință coifurile și scuturile. Un mare avantaj de care se bucura Fritigern era acela că mulți dintre soldații săi serviseră în armata romană, deci erau familiarizați cu terenul și doctrina militară romană.

La Adrianopol, rezultatul bătăliei a depins în mare măsură de acțiunile comandantului Fritigern și de inabilitatea generalilor romani de a acționa la timp. Sub Valens se extinde burocrăția militară, astfel că avem doi praesentales (comandanti ai armatelor de escortă), un magister equitum per Orientem (șeful cavaleriei în prefectura Orientului), doi magistri peditum (comandanti ai infanteriei) și un alt magister equitum, în total deci șapte generali.

Doi dintre ei, Pofuturus și Traian, după cum notează Ammianus, nu aveau cine știe ce talent militar. Mai mult, acceptarea emisarului lui Fritigern, un arian (ca și Valens) în încercarea de a amâna confruntarea pentru a-l lua pe nepregătite pe împărat căci cavaleria gotică era pe drum, nu-l ajută deloc pe Valens care mai speră în întăririle lui Gratian.

Sursele se axează și pe caracterul lui Valens. Ammianus îi condamnă viciile, iar autorii creștini mândria care îl face să neglijeze problemele de la Constantinopol și să nu-și dea seama de slăbiciunile generalilor săi. Extinderea burocrăției militare împiedică decisiv o cooperare eficientă în vederea unei acțiuni bine puse la punct. Împăratul nu îl ascultă pe Victor, comandantul cavaleriei, care îl sfătuiește să-l aștepte pe mai tânărul său coleg de guvernare. Până ca romanii să ajungă la tabăra gotică, s-au supus unui marș forțat de opt mile fără apă, mâncare și odihnă. Sozomenos adaugă că romanii au fost atacați de cavaleria gotică înainte să se organizeze în formație, iar Ammianus că forțele încă erau dispersate. Erorile tactice sunt urmarea slabei pregătiri a generalilor. În schimb, conducerea armatei barbare pare foarte experimentată și dură. Fritigern se folosește de tactica amânării, precum și de tratativele cu mai multe triburi sau pârjolirea recoltelor.

O conducere puternică, dar doar din cauza necesității de moment, căci fiecare șef tribal încă menținea un control cvasi-absolut asupra propriilor trupe. Chiar și Fritigern trebuie să-și împartă controlul asupra tervingilor cu Alavivus. Romanii nu reușesc să adune informații utile de la iscoadele trimise în recunoaștere, care subestimează trupele barbarilor. În schimb, Fritigern izbutește să își adune la timp oamenii ca să-i arunce în luptă, pe unii trimițându-i să hărțuiască armatele lui Gratian pentru ca Valens să rămână singur în înfruntare. Având la dispoziție generali dezorientați, în conflict unul cu celălalt, romanii trăiesc o adevărată catastrofă pe câmpul de luptă. Este rezultatul modificărilor

în structura armatei romane și a tratamentului aplicat barbarilor, iar ca factor imediat trebuie menționată superioritatea gotică în materie de comandanți, eficiență, tactică. Goții și romanii fac totuși pace în 382, când primilor li se permite să se așeze în Tracia în schimbul serviciului militar.

Jefuirea Romei

În 391 își face apariția pe scena politică un personaj care se va dovedi important, și anume Alaric, fiul lui Alaviv, care organizează un raid în Grecia. Deși sursele îl prezintă drept un personaj malefic sau pedeapsa pentru pacatele romanilor, Alaric este de fapt un om politic abil, care știe să negocieze cu romanii și să-și controleze propriii oameni. Instrument al zeilor sau bici al lui Dumnezeu, seful barbar care sfidează autoritatea romană, motiv pentru care sursele sunt atât de tendentioase față de el, are scopuri precise și dorește un teritoriu propriu, recunoașterea autorității sale, alianță cu romanii și eliminarea interventionismului roman.

Talentul său de a îmbina brutalitatea cu abilitatea ar fi fost însă zadarnic fără contextul favorabil datorat intrigilor de la curtea imperială de la Ravenna, unde Stilicho, generalul care conducea efectiv imperiul este executat. Stilicho îl învinge pe Alaric în 392 pe râul Hebrus, apoi în 395 în Larissa Thessaliei și în 397 pe platoul Phloe. Generalul roman avea de gând să se folosească de Alaric pentru a recâștiga prefectura Illyricum pentru Occident.

Totuși puterea de la Constantinopol este mai inspirată, pentru că Alaric este convins să ia calea Italiei în 401 fiindcă problema stringentă a hranei nu mai putea fi rezolvată de subsidiile guvernului oriental. Invazia în Italia nu este o problemă pentru Alaric, întrucât Stilicho își concentrează trupele în Raetia și Noricum din cauza vandalilor și alanilor. Deja pe 18 noiembrie seful got pătrunde în Italia, înaintând până la Aquileia, al cărei asediu îl ridică într-un final, gotii neavând experiență în cucerirea de orașe fortificate. Totuși devastează alte orașe, câmpia Venetiei, amenințând și Milanul. Locuitorii Italiei experimentează o creștere a sentimentului apocaliptic, provocat și de presupuse apariții ceresti interpretate ca semne divine. Zidurile lui Aurelian sunt reparate fugitiv, împăratul Honorius vrea să fugă în Gallia, Stilicho recrutează cavaleri alani și federati vandali, capitala este transferată la Ravenna. În 402 gotii merg spre vest, dar aflând că sosesc trupe din Gallia schimbă direcția spre sud. La Pollentia³⁹, pe 6 aprilie, are loc o bătălie începută printr-un atac alan care rezultă în capturare prăzii gotice de către romani, dar comandantul Saul este ucis. Finalul este indecis. Stilicho câștigă însă la Verona, unde îi încercuiește pe goti pe o colină. Alaric suferă pierderi masive, retrăgându-se cu permisiunea lui Stilicho undeva lângă Dalmatia și Pannonia, de unde inițiază raiduri în

³⁹ FERMIN MIRANDA-GARCIA, *Breve Historia de los Godos, Editura Nowtilus, Madrid, 2017, p.69.*

partea estică a prefecturii Illyricum. Stilicho dorește astfel să profite de seful barbar pentru a contracara Orientul, în contextul unei ostilități tot mai accentuate între cele două părți ale imperiului.

Pe de-o parte pentru că Stilicho emite pretentia de a deveni tutorele lui Arcadius, și pe de alta pentru că Occidentul revendică Orientului estul prefecturii Illyricum, exact locul unde Alaric întreprinde raidurile pentru a forța lucrurile.

În 405 barbari sub conducerea lui Radagaisus invadează Italia, atacând mai întâi Illyricum. Orasele Flavia Solva și Aguntum sunt distruse, abia la Faesulae putând fi oprit de către Stilicho și recruții săi goti, alani și huni. Radagaisus este executat⁴⁰, iar lui Stilicho i se ridică o statuie la Roma. Dar tulburările sunt departe de a se fi încheiat. În 406/407 alani, vandali și suevi trec Rinul și invadează Gallia, punând autoritatea romană în mare dificultate. Pe lângă imposibilitatea de a face față atâtor atacuri, aceasta mai are de înfruntat și o multitudine de uzurpări, precum cele ale lui Marcus, Gratian și Constantin al III-lea în Britannia.

În ce-l privește pe Stilicho, tentativa sa de a se folosi de Alaric pentru a recupera Illyricum⁴¹ îi aduc acuza de trădare, în urma căreia este demis și executat. Barbarii se aliază în jurul lui Alaric, care pretinde 288000 de solidi de aur pe care Honorius refuză să-i dea, ceea ce provoacă o nouă invazie.

Jaful Romei

Cum Stilicho dispăre din peisaj, gotii nu mai întâmpină o rezistentă serioasă și se deplasează pe Via Postumia, apoi spre Verona și Cremona, trec râul Po, se îndreaptă spre Rimini pe Via Aemilia, apoi pe coastă până la Ancona, în teritoriul Piceni-lor, pe Via Salaria, pe ruta Ascoli-Reate și în cele din urmă își ating destinația: Roma. Toate acestea doar într-o lună. Alaric asediază Roma și înfometează populația, decimată și de epidemii. Alaric cere 5000 de livre de aur, 30000 de livre de argint, 4000 de robe de mătase, 3000 de blănuri de purpură și o pace perpetuă cu imperiul. Negocierile esuează însă și îl obligă pe Alaric să se retragă în Etruria. Honorius primește un ajutor de 6000 de soldați din Orient, care sunt însă decimați și ei de trupele gotice.

Alaric își întărește forțele prin intermediul cumnatului său Athaulf, ceea ce îl determină să formuleze noi revendicări: colonizarea provinciilor Noricum și Venetia, subsidii anuale, titlul de magister militum. Dar intrigile și conflictele între facțiunile anti- și pro-germanice iarăși împiedică orice reușită a negocierilor. Alaric se îndreaptă iar spre Roma, ba chiar își proclamă propriul împărat,

⁴⁰ FERMIN MIRANDA-GARCIA, *Breve Historia de los Godos, Editura Nowtilus, Madrid, 2017, p.69.*

⁴¹ FERMIN MIRANDA-GARCIA, *Breve Historia de los Godos, Editura Nowtilus, Madrid, 2017, p.67.*

pe Priscus Attalus⁴², care se dovedeste însă incapabil să împlinească dorintele gotilor. În acest context Alaric se orientează spre împăratul legitim, Honorius⁴³, cu care se și întâlnește la Alpele, în apropiere de Ravenna.

Gotii sunt însă surprinși de un atac al lui Sarus, care dezertase în 402, în ciuda faptului că se ajunsese la un compromis. De data aceasta gotii patrund în Roma, posibil datorită unei trădări interne. Pe 24 august 410 gotii întrepind un jaf sistematic al orașului, capturând-o și pe sora împăratului, Galla Placidia⁴⁴. Devastarea Romei a avut un impact covârșitor asupra mentalului colectiv.

Păgânii acuzau renegarea tradițiilor, creștinii păcatele oamenilor. Nu s-a ajuns la incendieri, distrugeri sau violente extraordinare, pentru că jaful a fost extrem de bine pus la punct. Ceea ce a contat mai mult a fost socul pe plan moral și mental. Un veritabil leagăn de civilizație milenară ajunge la chereumul barbarilor. După jaf Alaric plănuiește trecerea în Sicilia și Africa de nord, dar este nevoit să se reîntoarcă în centrul Italiei din cauza lipsei de experiență pe mare. Moare în Bruttium, Athaulf mergând cu gotii în Gallia. Alaric lasă în urmă un mormânt necunoscut și legenda despre comoara îngropată cu el în râul Brusento.

Pentru cetățenii Romei, hoardele lui Alaric erau un spectacol înfricoșător, revărsându-se în oraș val după val, strigând sălbatic din toate puterile și fluturând sulite, săbii și topoare. Vizigoții au dat iama devastând străzile după bunul lor plac, ucigând, siluind, jefuind și dând foc caselor și clădirilor publice. Numai casele, bunurile și viețile coreligionarilor lor creștini au fost iertate. Romanii, demoralizați, nu opuneau nici o rezistență invadatorilor care prădau sistematic orașul lor odinioară neînvinși.

La miezul nopții de 24 august, anul 410 d.Hr., cel mai puternic oraș al lumii, ce stătuse necucerit timp de aproape 12 secole, a căzut în fața unei armate barbare de la nord. Mii de soldați vizigoți au dat năvală în oraș prin Poarta Salaria – deschisă lor, conform unui autor al posterității, de către sclavii înfomețați și nemulțumiți, deși aceasta fusese întărită cu numai șase ani înainte. Romanii, dormind, și-au dat seama că barbarii se găseau printre ei doar când au fost treziți de zbieretul strident al goarnelor vizigote.

Vizigoții, conduși de regele lor Alaric, descinseseră asupra Romei în căutare de pământuri, pradă și bani. Au găsit orașul aproape fără apărare, deoarece împăratul roman Honorius, împreună cu a sa curte, se mutase în cetatea bine apărată a Ravennei, la Marea Adriatică. Romanii cei odinioară mândri, stăpânitori ai întregii lumi, sufereau de apatie, de lipsa hranei, haos economic și impozite mari.

⁴² SOCRATE SCOLASTICUL, *Historia Bisericească*, Editura Astra Museum- Ecclesiast, Traducere de I. P. S. Iosif Ghiorghian Mitropolit Primat al României, Ediție diortosită și îngrijită de Pr. Lect. Dr. Petru Pantiș, Sibiu, 2016, p. 250.

⁴³ EDWARD GIBBON, *Istoria Declinului și a prăbușirii Imperiului Roman*, p. 418.

⁴⁴ LEON ARSENAL, *Godos de Hispania*, p. 37

Barbarii au străbătut orașul în voia lor prădând, devastând și arzând case. Tot ce era valoros și se putea transporta a fost scos din case și magazine. Aur și argintărie, bijuterii și pânzeturi brodate -comori adunate de secole, multe prăzi de război din îndelungata perioadă de cuceriri romane – au fost urcate în căruțe și scoase din oraș. Clădirile publice au fost golite de valori și li s-a dat foc, palatele și templele au fost devastate, martorii nevinovați și cetățenii ce fugeau au fost trecuți prin sabie fără milă. Stăpânii caselor erau supuși torturilor până spuneau unde-și țin ascunsă averea, apoi omorâți, după ce încercaseră să-și răscumpere viețile cu bani.

Pentru creștini, siguranță

Măcelul însă nu era total la întâmplare. Alaric adoptase religia creștină pentru el și pentru oamenii săi. El a poruncit, prin urmare, comandanților săi, când au intrat în acea noapte în Roma, să-i ducă pe creștini la adăpost în bazinele unde se închinau. Trupelor li s-a ordonat să nu atace femei creștine sau preoți, să nu distrugă vreo biserică de-a creștinilor sau să fure din bunurile acestora⁴⁵ – orașul conținea suficiente comori păgâne pentru a-i satisface pe toți vizigoții.

Historicul Edward Gibbon, în cartea sa “Declinul și căderea Imperiului Roman”, relatează cele întâmplate atunci când un detașament de vizigoți a dat peste un tezaur de veselă măiestrit lucrată din aur și argint în “umila locuință a unei fecioare bătrâne”. Bătrâna i-a avertizat neînfrică că acestea erau vasele sfinte ale Sfântului Petru. “Dacă le atingeți”, a spus ea, “veți avea acest sacrilegiu pe conștiință.” Căpitanul detașamentului a trimis vorbă lui Alaric, care i-a poruncit să escorteze tezaurul până la bazilica Sf. Petru. Astfel că vizigoții au mărșăluit prin oraș protejând vasele sacre, urmați de o mulțime de creștini ce cântau psalmi și se bucurau că tezaurul le fusese salvat. Când au ajuns la Sf. Petru, creștinii s-au refugiat în sanctuar până ce barbarii au părăsit orașul.

După devastarea Romei, teologii zeloși au dezbătut dacă fetele ce fuseseră violate își “pierduseră cununa glorioasă a virginității⁴⁶”. Gibbon relatează cum o fată romană a refuzat avansurile unui tânăr vizigot până când, exasperat, el a lovit-o la gât cu sabia. Când ea a continuat să se lupte cu el, acesta a renunțat în fine la a o silui – conducând-o la Vatican și dându-le gărzilor de acolo șase galbeni pentru a se convinge că avea să fie înapoiată “neviolată” soțului său.

Alte femei și fete, mai puțin norocoase, s-au omorât pentru a scăpa de viol. Jaful a ținut trei zile, până când căruțele vizigoților s-au umplut atât de mult cu pradă încât gemeau pe osiile lor. Un cap al Bisericii creștine ca Sf. Augustin,

⁴⁵ LEON ARSENAL, *Godos de Hispania*, p. 37.

⁴⁶ EDWARD GIBBON, *Istoria Declinului și a prăbușirii Imperiului Roman*, p. 420.

episcopul din Hippo⁴⁷, oraș în Africa de Nord, a văzut în devastarea Romei o pedeapsă pentru lăcomia și relele moravuri ale cetățenilor săi. Chiar și așa fiind, veștile l-au revoltat. “Vești pline de teroare ajung la noi”, scria Sf. Augustin. “A avut loc un masacru; mari incendii, prădăciuni, omoruri și torturi.”

Alaric cu vizigoții săi asediase Roma de două ori înainte de aceasta, în 408 și 409, dar renunțase când Honorius s-a oferit să-l cumpere cu peste două tone de aur, 13 tone de argint și mari cantități de mătase, blănuri vopsite cu purpură și piper. În aceste două ocazii însă, atunci când Alaric a trimis oameni pentru a aduce valorile promise, aceștia s-au întors cu mâinile goale. Ispita de a asedia Roma a treia oară și de a-i jefui bogățiile s-a dovedit irezistibilă pentru vizigoți. De această dată, în 24 august anul 410⁴⁸, Alaric a găsit orașul o pradă ușoară. Cele două asedii anterioare agravasera problemele Romei, iar proviziile de hrană pentru milionul de oameni din interiorul zidurilor atinsesera niveluri disperat de mici. Rațiile zilnice fuseseră reduse la jumătate, apoi la o treime. Mii de oameni erau înfometaji⁴⁹.

După devastarea Romei, Alaric și armata sa au plecat mai departe, atrași de cerurile mai calde ale sudului Italiei, podgoriile și crângurile de măslini ale Siciliei și bogăția Africii de Nord, grâнарul Romei timp de secole. Însă, fără o flotă, nu au reușit să ajungă nici măcar în Sicilia. Alaric a murit la Cosenza, în Calabria, înainte de sfârșitul anului⁵⁰. O legendă spune că cei care l-au îngropat au fost omorâți, pentru ca nimeni să nu găsească mormântul. Trauma psihică suferită de romani după devastarea orașului de către vizigoți a fost puternică. Aroganța și siguranța lor de sine, vechi de secole, au dispărut; și o dată cu ele și certitudinea lor adânc înrădăcinată că nu exista parte a lumii în care să nu aibă dreptul legal sau moral să pătrundă.

Timp de secole, Roma fusese cea mai mare putere a lumii, stăpânind milioane de oameni între Oceanul Atlantic și Mările Caspică, Baltică și Roșie. Acum nu mai era decât orașul unde locuia și își avea curtea papa, capul creștinătății occidentale, în Apus, Imperiul Roman se prăbușea, dar un nou Imperiu Roman apăruse în Răsărit, unde, cu un secol în urmă, împăratul Constantin își întemeiasse capitala, Constantinopol; acest Imperiu Roman de Răsărit avea să dăinuie încă 1.000 de ani.

⁴⁷ FERMIN MIRANDA-GARCIA, *Breve Historia de los Godos*, p. 74.

⁴⁸ LEON ARSENAL, *Godos de Hispania*, p. 37.

⁴⁹ EDWARD GIBBON, *Istoria Declinului și a prăbușirii Imperiului Roman, O antologie de la apogeul imperiului până la sfârșitul domniei lui Iustinian*, Traducere de Dan Hurmuzescu, Editura Humanitas, București, 2018, pp. 411-413.

⁵⁰ LEON ARSENAL, *Godos de Hispania*, Editura Edaf, Madrid, 2013, p. 37.